СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРҐАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLII. Ч. 218. Джерзи Сіти, Н. Дж., вівторок, 18 вересня, 1934. VOL. XLII. No. 218. Jersey City, N. J., Tuesday, September 18, 1934. THREE CENTS.

ФАБРИКАНТИ ПРОБУЮТЬ ВЕСТИ ТКАЛЬНІ СКЕБАМИ

ЧАРЛОТ (Норт Каролайна). Ткальняні фабрики на Полудні будуть пробувати вести наново роботи при помочі страйкарів.

Власники будуть охороняти свої фабрики скріпленими ґвардіями війська. Супроти цього, що й робітники теж узброюються до масових пікет, уряд побоюється поважних заворушень. Він висилає в загрожені заворушеннями місцевости свіжі війська. Страйкарі з завзяттям приглядаються, як жовніри вмашировують у міста та вїздять вантажними автами.

Не менше напружена ситуація панує в Новій Англії. Уряди стейтів Месечусетс, Ровд Айленд і Мейн змобілізували для противаги робітникам 5,000 жовнірів Національної Ґвардії.

У Вашинґтоні кружляють поголоски, що президент Рузвелт скличе вже в найближчих днях обі сторони ткальняного спору на конференцію, щоби вислухали рапорту Винента, голови ради для розсліду ткальняного промислу.

НЕ ДАЮТЬ РОБІТНИКАМ ОРҐАНІЗУВАТИСЯ.

РОСЕЛВИЛ (Алабама). — Узброєні бандити унеможливлюють орґанізацію робітників, ґарантовану конституцією. Коли юнійні орґанізатори пробують відбувати орґанізаційні збори, бандити розбивають збори, вивозять орґанізаторів поза межі стейту, побивають їх і грозять смертю на випадок повороту.

Уряд або стоїть безчинний або підпирає бандитів. Так у цьому місті арештовано 10 учасників зборів, що мали орґанізувати юнію; кожного арештованого задержано як обвинуваченого за нарушення мира та випущено по зложенню кавції в сумі 300 долярів від особи.

КРІВАВІ ЗАВОРУШЕННЯ В КОПАЛЬНІ.

БЕРМИНҐЕМ (Алабама). — Коло копальні вугля в Портер Ковл Майнинґ Кемп, у повіті Нортвест Джеферсон, прийшло до поважних заворушень. Громада з яких 2,000 робітників умаширувала в майну, щоби, як вони казали, переконати працюючих там майнерів приступити до робітничої юнії. Шерифи кажуть, що робітники ввійшли до деяких робітничих домів і стали з них витягати робітників-Муринів, та їх бити. В обороні жертв шерифи віддали кілька револьверових сальв. У заворушеннях згинули два робітники-Мурини. Ранено кілька людей.

Демонстранти розійшлися, як полковник Національної Ґвардії порадив їм розійтися спокійно домів, бо в противнім випадку він викличе проти них війська.

РОБІТНИЧІ ОРҐАНІЗАЦІЇ ПРОТИ ҐЕН. ДЖАНСОНА.

ФІЛАДЕЛФІЯ. — 35 робітничих орґанізацій з цеї околиці зажадали від уряду, щоби ґен. Джансон зрезиґнував зі становища адміністратора відбудови краю.

Робітничі орґанізації домагаються резиґнації Джансона за те, що підчас недавної промови на радіо Джансон критикував ткальняний страйк як поломання умови.

ПОВІТРЯНІ КАТАСТРОФИ.

БЕЛМАР (Ню Джерзі). — Тайсон Беркґеймер, пільот летничого порту на Шарк Ривер Айленді, вибрався з панною Милдред Лібнер літаком на оглядини погорілого корабля „Моро Кесл". Коли летун уже збирався осідати, мотор його літака нагло перестав працювати. Літак упав з висоти 200 стіп у залив. На щастя, в тому місці вода через відплив була дуже плитка; хоч літак зарився носом кілька стіп у намул, пільотови і його пасажирці голови виставали з води. Їх виратувала поліція та відставила до шпиталю, де їм перевязано легкі рани.

На Муніципальному Летничому Полі в Клівленді згинув на місці в полумінях свого літака поручник Бер, коли підчас стрімкого злету літака вгору мотор перестав працювати.

ЗНАЙШЛИ СЕКРЕТ ЕВОЛЮЦІЇ.

КОЛД СПРІНҐ ГАРБОР (Ню Йорк). — На так званій Стації Для Експериментальної Еволюції демонстровано тут перед зборами вчених, у чому лежить секрет розвою родів. Демонстрації переводили д-р Калвин Бриджес з Карнеґівського Інституту у Вашинґтоні та д-р Томас Гонт Морґан, котрі вже від довшого часу вели досліди над ключем розвою вищих родів звірят з нижчих.

Д-р Морґан дістав був свого часу нагороду Нобля за свої розсліди дідичення прикмет.

БЕРУТЬСЯ НА СЕРІЮ ДО „СІННОЇ ГОРЯЧКИ".

ФІЛАДЕЛФІЯ. — Місцева Колеґія Фармації й Науки постановила присвятити 5 літ студіям відомої недуги „гей фівер". Для цеї ціли зорґанізовано велике число лікарів і хеміків. Мають розслиджувати атмосферу до висоти 2,500 стіп, шукаючи зарозок недуги, котра спричиняє стільки клопотів хорим на неї людям.

ГІТЛЕР ЖИЄ ДУЖЕ СКРОМНО.

„Найбільший диктатор світа" жиє дуже скромно. Рано встає в 6-тій годині, на снідання випиває склянку молока і зараз же забирається до праці. Обід йому приготовляє кухарка, що є дуже доброю приятелькою матери Гітлера. Обід теж скромний: яринова зупа, картоплі й квасне молоко, деколи склянка овочевого напитку. Вечорами заходить деколи до каварні „Кайзергоф", до якої чує спеціяльний сентимент: там він колись робив плян своєї акції. Як тільки Гітлер зявиться в каварні (з якої передтим випрошують усіх гостей), сам начальний директор приносить йому торжественно... склянку козячого молока. Вечорами пише спомини зі свого життя, що в них — як каже — багато місця присвятив розважанням про смерть. Його політичне завіщання є утревалене на грамофонним кружку, який є, очевидно, як слід схований. Працює переважно до півночі, так, що на добу спить 4—5 годин. Одинокою книжкою, яку має постійно під рукою, є „Фільозофіше Бетрахтунґен" Ніцшого.

ПРИГОДА ПІДЧАС КУПЕЛІ.

В ставі біля Блахівної, пов. Ченстохова, купався син лісничого, Каетан Т. Коли знайшовся на другому березі, помічав, як якийсь волоцюга скинув зі себе лахмани, убрався в його одіж і вклонившись обуреному власникови здалека, швидко відійшов. Ограблений молодець сидів опісля кілька годин голий над ставом і чекав божого змилування. Аж надійшли полем дівчата і він почав здалека до них кликати, щоби принесли йому в що вбратися. Налякані дівчата на вид голого мужчини втекли до села і наробили крику. Незабаром рушила до ставу з села юрба молодих, і старших жінок, які вилами й мотиками хотіли покарати зухвалого безстидника. Загрожений нудист мусів тікати до води і звідтіля пояснив здалека людям, що кидали на нього камінням, свою пригоду. Не хотіли дати йому віри, аж мала пастушка, яка бачила сцену з волоцюгою, потвердила слова молодика, що почав уже дзвонити зубами з холоду. Остаточно один селянин приніс йому власну одіж і відвів його до дому лісничого.

ПРУСЬКИЙ КНЯЗЬ ПРОПАВ.

В Німеччині щез без сліду кн. Фридрих Леопольд пруський, далекий свояк бувшого цісаря Вільгельма. Вславився він свого часу ріжними аферами і довгами, подібно як його батько, що вмер тому кілька літ. Його взяли були під кураталю, а замок в Альт-Ґлініке злицитовано. Син його має 39 літ і є жононатий. Діставши поклинання до суду в справі якоїсь афери, він утік разом зі шофером Мелером.

БОЛЬШЕВИЦЬКІ ВИТРЕБЕНЬКИ.

Большевики заложили в Москві „університет" для циркових артистів. До „університету" приймають молодь від 15—18 літ. Вчать акробатики, жонґлерства, блазнування і всяких подібних „вільних штук".

ПОВОРОТ КОРЕСПОНДЕНТКИ, ВИКИНЕНОЇ НІМЕЧЧИНОЮ.

На кораблі „Левайєтан" приїхала до Ню Йорку відома газетна кореспондентка, міс Дороті Томпсон, котру націстичний уряд прогнав з Німеччини. У розмові з газетярами міс Томпсон, котра є жінкою відомого американського письменника Синклера Луиса, приписувала своє прогнання особистому впливови Гітлера, котрому не сподобалися її вислови про нього, писані ще до обняття ним диктатури.

ЯК ЗАТОНСЬКИЙ ДБАЄ ПРО УКРАЇНСЬКУ ШКОЛУ.

„Три основні питання, пишуть київські „Вісті", що в значній мірі вирішують справу успішного готування до нового навчального року, поставив П. П. Постишев у своїй промові на пленумі київського міського комсомолу 26. липня ц. р. Це — боротьба за вчасний вихід і високу якість за змістом та художньо-технічним оформленням підручників і т. д."

Як в дійсності стоїть справа з підручниками?

Постишев говорив:

„У нас цією справою займається головно державне видавництво при Наркомосі. Я так думаю, що комсомольцям треба з тим видавництвом битись, і міцно битись. Насамперед, треба витягати на божий світ неохайний, погано оформлений підручник, і бичувати як брак, як низьку якість продукції".

Наркомом освіти є Затонський; йому хіба присвячені ці слова Постишева, який хоче витягати „неохайний підручник на „божий" світ". Постишеву вільно говорити про „божий" світ, але „Вістям" ніяково це повторити. Тому пишуть від себе про „білий" світ:

„А на білий світ витягати є кого. Київська друкарня ВУАП, прикладом, зіпсувала 32,000 примірників підручника — Кісельов — „Альгебра", част. II. Одеська 4. друкарня, яка має видрукувати 13 назв підручників тиражем 1 міл. 821 тисяч 561 примірників, досі видрукувала лише 4 назви, тиражем 752 тис. 550 підручників. Анальогічний стан також і в 6. друкарні міста Одеси".

Щось не доладу в царстві Затонського. Саранка не має часу припильнувати української школи, бо вічно журиться, чи грецька, молдавська, циганська чи „нацменшість" у Лопаївці не „скривджена".

МОДА НА 93 ПЕРВЕНЬ.

В останнім часі запанувала серед учених мода на 93 первень. Наука знала давніше 92 первні, тепер, як деякі кажуть, є їх ще 40. Так бодай твердить італійський учений Фермі, що перший трапив на слід „незнаних первнів". Здавалося, що його думка потверджується, бо неський інжинір Оделен Кобліц звалярмував світ вісткою про те, що знайшов 93 первень. Але ця вістка показалася звичайною видумкою. Тепер виступили два академіки, Шмід і Штайнбах, які твердять, що їм вдалося доконатись до того таємного 93-го первня. Покищо ще треба чекати потвердження цеї вістки, але одно певне: 93-го первня шукають наче славного злочинця.

ДОКТОРИ ДЕТЕКТИВНИХ НАУК.

При ліонськім інституті кримінольоґії утворено спеціяльну катедру для Шерльоків Гольмсів, тобто тих, що займаються технікою відкривання кримінальних, нераз дуже замотаних, справ.

На днях три молоді адепти детективістики промувалися на перших докторів цієї науки. Теми докторських праць були такі: „Переношування відтисків пальців" (Поль Роша, детектив при Союзі Націй), „Почерк злочинців" (Генрі Род, лондонський детектив), „Лінії руки в деґенератів і злочинців (Віліям Стірлінґ, бувший директор поліційної лябораторії в Сінґапор).

Головно остання праця Стірлінґа має велику наукову вартість. Стірлінґ доказує в ній, що в деґенератів і злочинців заходять деякі зміни в слоях мізкової кори, а це моментально відбивається на лініях руки. В цей спосіб Стірлінґ поклав наукові підстави під таку дилетантську „науку", якою досі вважали хіромантію (вороження з руки). Наукова комісія відзначила цю працю Стірлінґа спеціяльною похвалою.

ТРАҐЕДІЯ В СЯНІ.

Власник земельного маєтку Дубрівка, 42-літній гр. Старженський, пішов пополудні купатися в Сяні під Диновом. А що терпів на серце, у воді дістав нагло серцевого удару і дістався до вирви, яка повстала наслідком повені. Бачила це його жінка, що стояла на березі. Вона поспішила йому на поміч, але гр. Старженський, вхопивнись її рукою судорожно, потягнув її в глибину ріки. Обое затонули, заки прибігли люди, що працювали в полі. Тіла нещасних добуто з води і відставлено до палати в Дубрівці. Тотонулі були молодим подружем, бо побралися щойно 6 місяців тому. Вона походила з родини гр. Мицельських.

ВКРАЛИ В БІЛИЙ ДЕНЬ ПЯНИНО.

До цукорні Люрса у Варшаві прийшов якийсь молодий чоловік і, представившись за музику, розмовляв довший час з управителем. За кілька годин, коли управителя не було в цукорні, привів незнайомий „музика" пятьох робітників, які винесли пяніно, зложили на віз і швидко відїхали. Служба в цукорні думала, що незнайомий чоловік робить у порозумінні з управителем і приглядалася всьому спокійно. Крадіж виявилась аж тоді, коли прийшов управитель і здивований побачив, що нема пяніна. А тимчасом злодії пропали без сліду.

ВКРАЛИ 150,000 ЗЛОТИХ.

З почтового воза поспішного потягу, що їхав з Варшави до Жирардова, вкрадено два мішки, в яких знаходилися грошеві посилки в сумі 150,000 зл. На стації в Жирардові арештовано кільканадцять підозрілих пасажирів.

СКІЛЬКИ НЕ ПИШИ, НІЩО НЕ ПОМАГАЄ.

Біля Красного знайшли хлопці артилерійську гранату. Один з них, Дмитро Гринющук, кинув її до каменя, граната вибухла і розірвала хлопця на шматки. Інші чотири, хлопці були важко поранені.

РУМУНСЬКА ВЛАДА ЗАБОРОНИЛА СВЯТО ФЕДЬКОВИЧА В ЦІЛІЙ БУКОВИНІ

ЗАБОРОНА ПРИЙШЛА НЕСПОДІВАНО, КОЛИ ВЖЕ ВСЕ БУЛО ГОТОВЕ ДЛЯ ВІДСВЯТКУВАННЯ ПАМЯТИ ВЕЛИКОГО ПОЕТА.

ЧЕРНІВЦІ (Буковина). — Все українське свідоме громадянство в Буковині готувалось урочисто відсвяткувати соту річницю народження найбільшого буковинського поета й письменника, Осипа Юрія Федьковича. Підготовкою свята занявся окремий комітет, зложений з усіх українських товариств та установ. Вже була приготована вся програма свята, яка мала розпочатися 8 вересня великою панахидою соборного духовенства на могилі Федьковича. Потім у Народньому Домі в Чернівцях мав відбутися святочний концерт.

Українське спортове товариство „Довбуш" приготовило великі спортові змагання, на які запросило українські спортові дружини: „Україну" зі Львова, „Сян" з Перемишля, „Русь" з Ужгороду. Коли всі формальности були полагоджені в звязку з дозволом на приїзд цих дружин до Чернівців, військова влада наказала знищити всі афіші, які заповідали українські спортові змагання. Не зважаючи на всі заходи Українців, на чолі з послом Сербенюком, військова команда видала розказ, який забороняє всякі народні й громадські імпрези в часі 7, 8, 9, 10 й 11 вересня, коли саме мали відбутися свята Федьковича.

Отак підступом румунська влада заборонила відсвяткувати память великого сина Буковини. Це є характеристикою цілої політики румунського уряду та влади, яку вони провадять супроти Українців.

КОМУНІСТИЧНІ ПОГРОМНИКИ.

ЛЬВІВ (Західня Україна). — До ріжних польських та хрунівських погромників, що час від часу нападають на українські інституції, орґанізації та підприємства, останніми часами все частіше прилучаються комуністи. Не так давно комуністична бандитська ватага напала в Добрівлянах на українську читальню „Просвіта" й погромила її.

Тепер стався новий напад комуністичної банди на українське підприємство, який скінчився кріваво. Кружок „Рідної Школи" в Болехівцях улаштував 28 серпня аматорську виставу. Підчас вистави комуністичні бандити, що прийшли сюди з комуністичного фестину, який був у Добрівлянах, удерлися до салі, де було представлення, й почали стріляти. Ці стріли одну особу вбили, а дві поранили. Дім розгромлено. Подібні комуністично-бандитські напади на Українців у Дрогобиччині тепер трапляються часто і йдуть укупі з погромницькими виступами польського „Стршельца" та інших ляцьких „патріотів".

РОСІЮ ПРИНЯТО ДО ЛІҐИ НАЦІЙ.

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — Літвінов уже погодився з текстом запрошення Ліґи Націй до вступлення Росії в її члени. Таким чином треба вважати, що Росія вже цими днями фактично стає членом Ліґи Націй і дістає постійне місце у Виконавчій Раді Ліґи Націй.

Проти приняття до Ліґи Націй Росії без ґарантій фактичного забезпечення прав національних меншин у Совітах висловився інтернаціональний конґрес національних меншин. Але цей протест та протести Грузинів і Українців проти неприняття Росії до Ліґи Націй так довго, поки вона тримає під своєю окупацією Грузію й Україну, не мали ніякого впливу.

ПОЛЯКИ ПОТІШАЮТЬ ЖИДІВ.

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — Польський міністер справ закордонних, Бек, заявляє, що Жидам нема чого турбуватися, що Польща не буде виконувати своїх зобовязань перед Ліґою Націй у справі охорони прав національних меншин. Міністер каже, що „польська конституція такі права національним меншинам забезпечує".

Польща, мовляв, не відступить від свого наміру не визнавати права Ліґи Націй вмішуватися в справи меншин у Польщі. Промови представників великих держав проти такого нарушення Польщею версайського договору, каже Бек залищається без уваги.

НІМЦІ ДОМАГАЮТЬСЯ РІВНИХ ПРАВ ДЛЯ ЗБРОЄННЯ.

БЕРЛІН (Німеччина). — З урядових кол знову заявляють, що Німеччина не підпише ніякого договору про ненапад і про забезпечення „статус кво" в Европі так довго, як довго її будуть трактувати не повноправною державою в міжнародньому житю.

Німеччина, лише тоді булаб повноправною й рівноправною в очах інших держав, коли би знесено обмеження її права збройтися й інші обмеження, покладені на Німеччину мировими договорами.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holiday at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Friday's issue (with Ukrainian Weekly):		Число в пятниці (з англійською частю):	
One year	$ 2.00	На рік	$ 2.00
Six months	$ 1.25	На пів року	$ 1.25
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

В ПАМЯТЬ КОНСТИТУЦІЇ

Це загально відома справа, що Американці відносяться до своєї конституції, якій уже 147 років, з надзвичайною повагою. Кождого року по ріжних школах визначують спеціяльні нагороди для учеників, котрі виготовлять найкращі задачі на ту тему, чи виголосять найкращу бесіду. І кождого року появляються ріжні нові коментарі до конституції, в яких виказують, що, не зважаючи на поправки, стара американська конституція є далі вічно молодою.

Ота пошана до конституції є додатньою стороною американського життя. Бо шанувати ту конституцію, значить завертатись думками до тих часів, коли вона творилася. Значить мати перед очима отих великих американських ідеалістів, котрі клали перші основи під теперішню американську велич.

Ота пошана є до певної міри навіть природньою річю, бо при допомозі цеї конституції й тих ідеалів, які в неї вложено, Америка розрослася з малої кілька-міліонової країни в першу силу на світі.

Та може ніколи не звертано на ту конституцію стільки уваги, як у часі теперішньої депресії й суспільної кризи, коли по цілім світі валяться старі лади, а повстають нові. А що й в Америці кріза, то не диво, що й тут не бракує таких, котрі думають, що американська конституція вже своє відслужила. Одні роблять це з наказу Третього Інтернаціоналу, а інші зі свого власного переконання.

Одно певне: що ті, котрі є проти американської конституції, є в подавляючій меншости. Американський загал наразі далі твердо обстоює свою конституцію й далі твердо вірить, що демократія це найкраща ще форма правління. А що це переконання слушне, переконують про те Американців приміри тих держав, що нарушили демократичні засади і позаводили в себе ріжного роду диктатури. Бо коли в Америці не є добре, то в тих державах з диктатурами далеко гірше.

Приглядаючись американському життю, можна спокійно ствердити, що тутешні суспільні недомагання не є спричинені злими засадами американської конституції, а тим, що цеї конституції не виконують. Замало святкувати память конституції, замало говорити і писати про її блага, бо ті декламації, хоч які вони самі по собі добрі, лиха не направлять. Щоб американська конституція могла далі жити, а її світлі засади далі цвисти, треба піднести загальну суспільну мораль, знищити політичну корупцію і довести до справедливого розподілу зисків з праці.

О. Сновида.

ЯКА ШКОЛА В СССР?

Двері шкіл отвираються в цілому світі, в тім числі в Совітах і на совітській Україні. Бо хоч понищили большевики „буржуазні пересуди", то „пересуд" навчання доростаючого покоління мусіли залишити. Але що з себе уявляє совітська школа, це вже інша річ... Большевицькі українські часописи повні статей з нагоди отворення шкільного нового року. Насамперед очевидно про кольосальні досягнення совітського будівництва також на полі народнього навчання, але потім перечислення дефектів совітської школи. І скільки їх є, отих дефектів!

Отже показується, що на Україні під пануванням „диктатури пролетаріяту" „не всі райони виконали завдання підготовки до нового шкільного року".

„Особливо погано виконується плян шкільного будівництва" погано йде ексмісія партій у будинках, призначених під школи. Примівом, у чернигівській области по 17 районах треба було здати в цім році до експльоатації 173 клясних кімнат. Але на початку серпня було здано лише 17 кімнат, себто **9.8% потрібного числа!** Треба було пристосувати 113 кімнат під кляси, але на той час пристосовано лише 14, себто **15% потрібного числа!** Треба було приготувати 34 будинки, щоби взяти їх під школи, а фактично приготовано **лише 12 будинків,** себто лише 30% вказаного числа!

Дуже погано стоїть справа з постачанням шкільних підручників. Ще гірше з переказуванням буджетових призначень на підручники. На початку серпня, напр., чернигівська область спромоглася переказати **лише 20%!** Не краще і в одеській, київській та багатьох інших областях.

Внаслідок такого ставлення районових і обласних організацій большевицьких значна частина шкіл на початку шкільного року **залишається зовсім без підручників,** бо нема грошей на них. Таксамо брак навчальних приладів і шкільних меблів, брак лавок, столів, пер, паперу і т. п. Ґеоґрафічні прилади, ґльоби, мапи, тощо, коли й де були, то зовсім **зіпсовані і подерті, або перестарілі.** „Внаслідок цього — пише одна ґазета — учні нашої школи не отримали найпотрібніших знань з ґеоґрафії". А які відповіди дають такі школярі!... Ось, приміром, початкова школа винницької области. На іспитах з ґеоґрафії **42% учнів дали незадоволяючі відповіди.** Ось характеристичні, писемні відповіди: „Початковий мерідіян проходить через **місто Англію** і Лондон"; „У Чорне море впадають такі ріки: Аральське море, Баранцеве море"; „До складу УССР входять такі републики: Тувінська народня република, Монгольська народня република"; „Европейську частину відділяють гори такі: Аральські гори" і т. п. В цій школі працює молодий учитель, який на всю клясу має **лише 7 підручників!**

Ще жахливіша справа з викладом історії: про факти, які повинен знати всякий, нема мови. Історію в совітських школах подавано в формі „абстрактних соціольоґічних схем" (очевидно з „марксівської точки погляду"). Ніде в школах нема ні фізичних приладів, ні гербаріїв, ні зоольоґічного музею, ні колекцій.

Так представляється совітська початкова школа, якою Москва ущасливила Україну. А Совіти — як самі кажуть — особливу увагу скермовують на виховання й освіту підростаючої ґенерації...

Якіж діячі, які політики, які взагалі інтеліґентні люди вийдуть з цієї школи?

Певно будуть може повільним (бо дурні) знаряддям у руках влади. Але що це поможе, коли скінчивши таку школу, демонструватимуть вони проти „перфідної англійської буржуазії", коли Англія — то, як їх учили в школі, є таке місто; коли між СССР і Европою лежать аральські гори і т. п. З совітських шкіл виростають анальфабети. Анальфабети, які не надаються навіть до чисто економічної розбудови країни.

Недурно совітська Росія, знищивши будьщобудь культурну інтеліґенцію буржуазну і не створивши нової, упадає і гине економічно, культурно і соціяльно.

Б. Золотолипський.

ПОЛЯКИ В ЕВРОПІ

(Надіслане з Франції під увагу українського робітництва в Америці).

Скоїлася подія, якою польська еміґрація в Европі й ціла польська держава ганебно скомпромітувалися. Як відомо, в одній з французьких копалень вугля польські робітники підняли страйк проти своїх працедавців. Та не в цьому лихо, бож страйк не є злочином, а навпаки, засобом оборони працюючих перед визиском. Та заслугує тут на увагу **метода цеї боротьби.** Кожна людина, хочби з найменшим почуттям етики, обурювалася цілим своїм єством проти такої системи боротьби внутрі копалень, яку впровадили Поляки. Бо що зробили ці Богу духа винні **французькі робітники** — Полякам, щоб їх **силою чи терором держати сотні метрів під землею, в темряві й голоді, аж цілих 36 годин?** При чому тут ці прості Французи, які нераз самі без праці, або, резиґнуючи з більших життєвих вимог, лишають свої варстати праці для соток тисяч польських робітників, щоб дістати в заміну польські „блага", як розпусту, пиянство, злодійство та розбишацтво, чого допускається велика частина польського робітництва? Поминаємо цей факт, що методи страйку були накинені комуністичними аґітаторами, але звертаємо увагу на те, що **польські офіціяльні чинники, регабілітуючи свій престіж, звалили всю вину на українських робітників.** Тому саме стверджуємо вину Поляків. Бо треба їх знати. Останній факт, що відбився широким гомоном у світі, є тільки більш маркантнішим виявом польської скандалістики за кордоном. Це саме роблять що днини польські робітники й робітниці по цілій Франції й Бельґії, — краях, де найбільше їх начислюється. Мораль Поляків дуже добре знана найпростішому селянинови чи робітникови вище згаданих країн. Поліційна хроніка датує кожної днини кримінальні випадки, в яких фіґурують головно Поляки. Бо вони найкращі „ножівники". Та цей свій фах вправляють на кожному місці. Кажемо: нема днини, щоби преса не приносила: два Поляки постріляли́ся, або покололися ножами, часто в пяному стані, а там Поляк забив свою жінку, або навпаки, Поляки обікрали товарові маґазини, або ошукали цілий ряд священиків, розпродуючи церковні річі. Не говоримо вже про проституцію, де Польки занимають дуже високий відсоток. Не дивож, що сама назва „Поляк" стає справжною відразою в очах Француза чи Бельґійця.

Що більше: на кожному кроці ви стрічаєтеся з ненавистю, яку відчуває просте населення Франції й Бельґії до Поляків. Такі епітети на адресу Поляків, як "ivre comme un Polonais" (пяний як Поляк), або "sale comme un Polonais" (брудний як Поляк), — стали звичайною формулкою, якою послуґується не тільки простолюддя, — але яка здобуває навіть місце серед популярної літератури. Бо чули ми нераз про „вищість" польської культури, про їх аванґарду европейської цивілізації на Сході. Їхнє „культуртреґерство" нам знане. Зате Европа чи Америка знає тільки віртуозів Падеревських чи Сенкевичів; вониж самі, виховані за кордонами польської нації, як такої, не предстааляють. Правдивими їх виразниками є ці, що саме творять цілі гори скандалів та деморалізації в Европі, також як... віртуози. Висилка 4,500 Поляків французьким урядом нікого не вразила.

Одначе польська скандалістика повинна глибоко застановити українських робітників. Поперше, є ще певний процент наших робітників, в Америці, що, будучи національно неосвідомленими, часто й неписьменними, легко падуть під польські впливи, тому й ділять спільно з ними їх здобуту „славу" й опінію в очах чужинців. Другим лихом є це, що більшість наших робітників має польські пашпорти, й це є неменшою язвою, бо на заході Европи чи в Америці не розріжняється **національности від державної приналежности.** Польський пашпорт уважають виразником польської національности.

Проти одного й другого лиха треба боротися. Всюди й всіх нас обовязує **засаднича й ворожа окремішність** до Поляків. До політичних мотивів долучуються ще й морально-духові. Етичність наших робітників, що походять головно зі селян — висока. Треба задержати великою ціною цю моральну вартість наших робітників на чужині та паралізувати польсько-московські неморальні та деморалізуючі впливи. Цього вимагає від нас на чужині — добро всеукраїнської справи.

Гадіче Гатіп.

ВІРНА ЖІНКА

Леіля сказала якась не своя:

— Підемо трохи до городу.

По вечері ми трохи сиділи. Зпочатку я приглядався цій дуже гарній жінці та її чоловікови, якого лише — певно наслідком якогось нещастя, було попросту відразливе.

Той нещасний чоловік був іще доволі молодий. Видно було, що це чоловікове нещастя дуже смутило жінку.

Вони були мої сусіди. Вже чотири місяці бачилися ми майже що дня. Наші кешки (віллі) були біля себе. В тижні кілька разів просили мене на вечерю.

Справді було неправдоподібне, що вони, які жили тихим, містичним життям далеко від усього, вибрали саме мене за приятеля дому. Коли чоловік займався своїми книжками, я з Леілею ходив на прогульку над берегом моря та в кипарисовому гаю.

Хоч ми не знали́ся довго, були ми вдоволені з тих прогульок.

Ті німі хвилини, що ми їх провели разом, були дійсно дуже милі як для мене, так і для неї.

Вкінці я переконався, що мій подив і приязнь до тієї жінки були наслідком великого кохання. Та я не згадав їй того ні словечком.

Чоловік наче чув, що говорила Леіля, забрався до своєї робітні. А Леіля встала, підійшла до дверей балькону, наче хотіла стрясти зі себе той тягар, який відчувала наслідком чоловікової присутности.

— Підемо трохи до саду, — сказала знову. Я пішов за нею, навіть не сказав ні словечка. Був чудовий, ясний вечір. При місьчному сяйві Леілина краса була просто чаруюча. З глибоким схвилюванням і подивом дивився я на її шляхотне лице.

Нараз я запримітив сльози на її чорних, приманливих очах. В тій хвилині, заки я освідомив собі, що роблю, взяв її за руку.

Та Леіля випростувалася і сказала гнівно:

— Лишіть мене! Не може бути щось такого! Нічого не може бути між нами.

Колиж я признався, що божевільно кохаю її, відповіла:

— Не говоріть так до мене! Коли дійсно кохаєте мене, то зараз забирайтеся відсіля. Я вже сказала вам, що нічого не може бути між нами!

І втікла, оставивсши мене самого.

* *

Я не спав усю ніч. Ніяк не міг я пояснити собі Леілиної поведінки. Я знав добре, що вона не любить свого чоловіка. Здогадувався я тому, що останніми часами стала мене любити. Чогож була для мене така немилосердна?

На другий день, як я вечором готовився йти до неї, дістав я від неї такого листа:

„Тим листом може спричиню Вам біль, одначе не беріть мені того зазле. Вірте мені, що спочуваю з Вами так, як Ви зі мною спочуваете. Я Вас кохаю. Будьте певні, що Ви перший мужчина, якому я так сповідаюся. Ви перші, для якого вперше в мому житті розцвіло в мому серці почування кохання.

„Чому Ви прийшли так пізно? Як знаєте, я вже не свобідна. Не тому, що я жінка того чоловіка, лише тому, що крім того обовязку, я звязана ще сильнішими вузлами з моїм чоловіком. До кінця мого життя останусь йому вірна. В кількох словах опишу Вам моє життя.

„Заки я віддалася, жила дуже одноманітним життям. Я зовсім не була розмріяна та пристрасна дівчина. Вперше пізнала я, що це таке коханян, як побачила Вас.

„Вже давно перед шлюбом знала я мого чоловіка. Був дуже гарний. Всі жінки любили його. Я любила його як приятеля. Тоді в мому серці ще було не пробудилося кохання. Мав незвичайний вплив на жінок, тому був гордий та легкодушний. Саме ті прикмети привели його до нещастя.

„Мій чоловік любив колись молоду дівчину. Це дівча, що було одною з його безчисленних любовних пригод, тисячами обіцянок заманив до свого гарему. Колиж побачив, що не так скоро могтиме здобути її, як інші, запалав вогнем ненасиченого кохання до тієї дівчини. Між ним і дівчиною прийшло до розпучливої боротьби. Дівчина злякалася його поведінки, старалася втекти, та він кидався наче бішений. В останній хвилині дівчина схопила револьвер, що висів на стіні, та вистрілила йому в лице, заки освідомила собі, що робить.

„Як я після тієї пригоди побачила його страшно опоганене лице та його безнадійність, стало мені жаль його. Я рішилася вийти за нього та бути йому вірною до самої смерти, тому, що я ніколи не любила його.

„Тією молодою дівчиною, що так опоганила йому лице та знищила тим його веселе й щасливе життя, що хотіла вбити його, — то була я.

„Тепер певно зрозумієте, чому втікаю від Вас!"

РІЧНИЦІ ВЕЛИКИХ ПОДІЙ

Всі народи багато говорять і пишуть про ріжні минулі події і явища, особливо тоді, коли припадають їх річниці. Це на те, щоб зі всіх сторін освітлити події минувшини, зрозуміти всі позитивні і неґативні сторони, які проявилися в тих подіях, а потім щоб на підставі добутих даних будувати своє сучасне і майбутнє. Для плекання патріотизму й духа героїзму пригатують ріжні події, які звязані з виявом патріотизму та героїзму й зокрема підноситься вагу та значіння як самих патріотів і героїв, так і вагу їх ділання.

Українці тепер знаходяться в такій стадії свого історичного розвитку, коли серед них остаточно формується позитивний і творчий патріотизм, такий патріотизм, що не обмежується лише сентиментальними заявами, охами, заплаканими очима й т. п., а такий патріотизм, який кличе їх до акції, до реальної роботи, до творчости. Разом з тим Україна тепер переживає таку стадію історичного розвитку, коли важиться її історично-державна майбутність, коли український нарід, якщо він хоче далі бути в історії не байстрюком людства, а повноправним членом серед усіх цивілізованих і культурних народів, до чого першою умовою є своя держава, повинен виявити найбільше геройчности, самопосвяти і завзятости. Ці якости українського народу, як і кождого народу, найліпше виплекуються на прикладах діянь героїв нації, провідників, патріотів, як окремих осіб, а також на виявах геройчности, активности жертвенности й самопосвяти широких народніх мас, чи окремих ґруп з народу.

Ми є свідками того, що цілий світ пригадує ріжні сторінки недавньої світової війни. Спогади про цю війну заполонили тепер пресу всіх народів, — не лише учасників війни, але й нетральних свідків її. Ця війна була, так би мовити, найрішучішою пробою всіх якостей окремих народів, які в людстві принято називати позитивними, а саме, патріотизм, геройзм, витревалість, самопосвята й розуміння певної мети та незломна воля до осягнення її. Це все виявилося не лиш у великих подіях з часів війни, але воно виявилося в таких подіях, які здаються незначними й може тоді були мало замітними, але які неминучо є характеристичними для цілого народу, коли вони повторювалися й стали не випадковими, а масовими.

Про масовість, чи випадковість отаких фактів, що з початку здаються незначними, ми можемо довідатися лише тоді, коли про них будемо говорити, писати; коли кождий, що знає такий „випадок", розповість про нього ширшому загалови. Треба памятати, що історія та її приклади є найліпшими учителями, а тому всі народи час від часу воскрешують минуле в памяти своїх широких мас.

Минуло вже двацять років від початку світової війни і майже кождий день буде двацятою річницею тієї, чи іншої події, звязаної зі світовою війною. Отже цей слушний час для пригадів, критики, висвітлення того чи іншого явища тепер настав. Коли ми зокрема хочемо плекати духа завзятости в боротьбі, духа воєвничости й активности в масах українського народу, то ми повинні все те, що цьому сприяє, тепер пригадувати й висвітлювати. В першу чергу, очевидно, мають стояти пригади з історії війни, де українські вояки, всеодно, в якім уніформі, виявили своє геройство, завзятість, карність і з честю виконали покладені на них обовязки.

Ось надходять річниці цілої низки славних з боїв Українських Січових Стрільців, українських полків в австрійській армії, де їх легко відокремити й означити, бо вони були там територіяльними. На жаль, це важче зробити в російській армії, де не було територіяльних формовань, хіба лише випадково деякі полки, а навіть цілі корпуси й армії переважно складалися з Українців, як, наприклад, сибірські стрілкові полки, фінляндські стрілкові полки, туркестанські стрілкові полки, або всі корпуси київської, одеської та варшавської воєнної округи, чи навіть і петербурської, де ґвардійські частини були переважно українські. Таке скупчення Українців у певних полках дало можливість штабови російської головної команди в одному з наказів до армії написати, що „особливим геройством і стойкостю отлічілись полкі, комплектованиє з Малоросіян". Те саме можна сказати й про чорноморську й балтійську воєнну фльоту, чи про окремі полки терського й усурійського козацтва, або про більшість полків та всіх пластунських баталіонів кубанського козацтва й про більшість російської реґулярної кінноти та артилерії.

Як бачимо, можна набрати матеріялу аж забагато, колиб ми, Укрїнці, вміли все добре пригадувати та під накинутим нам чужим зовнішнім імям знаходити своє українське національне, де фактично воно було таким. Це піднесе нас самих у наших власних очах, а разом з тим змусить і чужинців зрозуміти нас ліпше. А те зрозуміння викличе відповідну пошану до нас.

В. К.

ВЕЧІР.

Багряніє небо вечірнє,
Неноде зіронька блестить,
Авреолею схід чарівно
Сходить, місяць горить.

Сходить місяць тихо з усміхом,
Вже верхи дерев минає,
Там соловейко під оріхом
Вечірню пісню співає.

Дм. Захарчук.

КОМУНІКАТ УКРАЇНСЬКОЇ СТРІЛЕЦЬКОЇ ГРОМАДИ.

з нарад Військової Комісії, представників преси та організацій.

В неділю, дня 9. вересня ц. р., відбулися наради Військової Комісії, покликаної до життя Восьмим Зїздом Стрілецької Громади.

Завданням цеї комісії було провірити пропозиції Управи Стрілецької Громади відносно організації військового вишколу та устійнення напрямної праці Громади на біжучий рік.

В нарадах Комісії взяли участь: гром. М. Січинський, голова У. Робітничого Союза, д-р Л. Мишуга, редактор Свободи, гром. В. Лотоцький, редактор Америки, гром. І. К. Лобур, Т. Рудий і В. Ткач від Чорноморської Січи; інж. Р. С. Комарницький, гром. І. Пеленський і М. Дубас від тов. У. А. Горожан; гром. Ю. Баранюк і І. Височанський від Стрілецького Гуртка ч. 9.; І. Банах і П. Мельник від Стрілецького Гуртка ч. 1. та члени Комісії: д-р В. Галан, голова У. С. Г.; д-р Павло Дубас, секр. У. С. Г. Я. Чиж, редактор Народної Волі та В. Кедровський від Стрілецького Гуртка ч. 2.

По рефераті в справі поширення військової освіти та основної дискусії присутні на нарадах дійшли до таких заключень:

1) Одною з головних причин нашої невдачі в державному будівництві це недостача військового вишколення людей та мале розуміння військової освіти серед мас нашого народу як в старому краю так і на імміграції;

2) По світовій і визвольній війні, наслідком нестерпного політичного терору окупантів на наших землях та прямо заборона науки військового діла нашій молоді, цей стан погіршився до тої міри, що в будучій, може й недалекій війні, наша молодь і ціла нація будуть виставлені на неминучу масакру, не маючи ніяких оборонних засобів.

3) Серед нашої імміграції в Злучених Державах наша молодь не заступлена в американській армії таким числом, яке відповідало би скільkости нашої імміграції;

4) Ширити військову освіту та вести працю над теоретичним і практичним підготуванням вищого військового проводу можна — під теперішню хвилю найкраще в Америці. Для успішнішого переведення цеї праці треба скоординованої праці всіх військово-атлетичних організацій в Злучених Державах, які — задержуючи свій внутрішній устрій — підлягали одному центральному проводови, для заведення одностайности в навчанню, команді та загальній організації за схемою військових одиниць;

5) Створенням цього проводу має занятися Управа У. Стрілецької Громади, добравши до цього потрібне число фахівців.

Згідно з наведеними заключеннями, всі присутні представники організацій і преси уповноважили Управу Громади видати ось таку заяву:

„Українська Стрілецька Громада подає до відома громадянства, що поширює обсяг своєї діяльности на поле військової освіти. Ту, так, важну працю можливо виконати тільки при тісній співпраці усього зорганізованого громадянства та преси.

Працю ту вважаємо теж одним із засобів обєднання наших сил в Америці для несення реальної помочі для повного визволення рідного краю.

„У звязку з тим уважаємо за потрібне підкреслити, що теперішня важна хвиля вимагає від нас морального піднесення усього нашого громадського життя і недопущення до нього таких метод партійної чи групової боротьби, яка виявляє себе у некультурних виступах одиниць чи груп, у слові чи ділі".

Товариські сходини.

На товариських сходинах, підготованих для учасників нарад Стрілецьким Гуртком ч. 1., промовляли всі представники преси і організацій. Загальний зміст кожної промови це невимовна радість з нагоди цих перших, успішних, спільних нарад. Для закріплення цих успіхів і поширення співпраці інших організацій і преси на інші ділянки народнього життя треба більше вирозуміння і терпимости у політичних і релігійних справах нашої імміграції.

Над цим мусить працювати не тільки наша преса, але кожна свідома одиниця.

Висказуючи подяку Управі У. С. Громади за невтомну працю над скликанням цих спільних нарад, приявні делегати заявили свою готовість підпирати Управу в її праці та висказали надію, що ці наради дадуть почин до кращого життя нашої імміграції.

Філаделфія, Па., дня 9. вересня 1934 р.

Управа У. Стрілецької Громади в Злучених Державах.

ЧОВНИК ХИТАЄТЬСЯ.

Човник хитається серед води,
Плеще о хвилю весло;
В місячнім сяйві біліють хати,
Мріє далеко село.
Люба дівчино, прийди, прийди!
Забудем деннеє зло.

Човник хитається серед води,
Тільки одні комиші
З вітром шутуючи, на всі лади,
Ворушать спокій тиші.
Люба дівчино, прийди, прийди,
Дати розраду душі.

* * *

Over still waters the boat flows along,
Softly the waves clasp the oar;
Under the moonlight the orchards appear,
A village beyond on the shore.
Dearest, my only desire, do come,
We'll forget sorrows of morn'.

Over still waters the boat flows along,
Only tall grasses and reeds
Toying and flirting with wild wistfull winds,
Disturbing stillness of peace.
Dearest, my only desire, do come,
To sooth my yearning for you.

Translated by
STEPHEN DAVIDOVICH,
Passaic, N. J.

В ІМЯ БОЖЕ

(УП) Під таким наголовком приносить англійська газета „Морнінг Пост" з 23. 8. 34 редакційну статтю про приступлення Совітів до Союзу Націй. А що нас Совіти цікавлять може більше, як кого іншого в світі, ми подаємо цю статтю в перекладі, бо англійське становище відносно Совітів може значно заважити й на нашій судьбі. „Морнінг Пост" пише таке:

„Вчора наш соціялістичний сучасник запитав британський уряд, чому воно „В імя Боже" не запросить СССР до Ліги Націй, запевнюючи йому між іншими стале місце в Раді Союза. Запит був скерований у фальшивий бік і ми розуміємо добре, чому уряд хитається. Ліга Націй уявляє нині собою клюб, що постійно занепадає: багато членів залягає з вкладками, а відповідальний комітет навіть не сміє на них натиснути, щоб заплатили. Два важні члени навіть зовсім зрезигнували з членства, а це є небезпечною ознакою. Серед таких обставин залишається вибирати між двома політичними виходами: коли Союз отворить двері для всіх (а це булаб дешева й проста політика), він може заманити до себе таких членів, як ССС. Та через те він цілком певно попаде в погану славу. Воно навіть висуває підозріння, що ці люди, які дуже запопадливо стараються втягнути Росію до Союзу, мають скритий плян розвалити його. Ніколи від того історичного випадку, коли чорт вломався до монастиря монахинь, не було в світі більшої влізливости. Ми пригадаємо, що коли раз Ремзей Мек Донелд хотів зліпити спільний фронт між соціялістами й московськими комуністами, він вкінці признав з розпукою, що з останніми неможливо мати щонебудь до діла, бо вони стоять на зовсім відмінній площині моральности. Щось подібного є тепер. Ліга Націй з Росією, як членом, буде уявляти собою повну моральну мішанину. Совіти самі часто змальовували Союз як „капіталістичний" і „імперіялістичний", отже коли вони тепер хотять до нього приступити, то видно мають відносно нього якісь ворожі пляни на увазі. З того виходить, що намагання з обох боків втягнути Совіти до Ліґи є розраховане на те, щоби його знищити.

„А тепер підійдім до справи з другого боку. Раз приходилось нам чути про один голфклюб, який знаходився в щораз гіршому положенні як Ліга Націй, бо він не мав ніяких членів. Але його завідувач, зручний хлопець, привернув йому популярність в той спосіб, що завів лісту вичікування, на підставі якої кандидати не могли зразу вписатись до нього, а мусіли ждати черги.

„Нам здається, що в примінненні тої методи Женева більше зискала. Коли не можна буде вступити в Лігу, то тоді вона стане всюди бажаною. Тому Ліга Націй повинна також завести лісту вичікування. Совітам нпр. можна чемно сказати, що коли вони осягнуть женевський рівень моральности і привернуть в себе свободу релігії і свободу торговлі, заменахають скриту невільничу працю і методу виголоджування населення, як нпр. на Україні, а дальше дозволять робітникам пристойно заробляти, а підприємцям дадуть зиски і дадуть можність селянам держати по три корови, тоді тільки вони зможуть дійти до привілею приступити до Ліги Націй. Якщо сер Джан Саймон буде слідкувати за тою політикою — то ми готові повірити, що він дійсно поважає Лігу Націй і ненавидить рабство. Коли він піде іншим шляхом і великодушно привітає Совіти в Лізі Націй, то ми будемо підозрівати його в тому, що він завзявся знищити ту Лігу Націй.

„Тому британський уряд, наскільки він зацікавлений доброю славою свого женевського клюбу, повинен вкинути в виборчу скринку чорну галку. Колиж це не буде зроблене (а ми побоюємось, що це буде), ми можемо з цього предвиджувати багато клопотів не тільки для Ліґи Націй (це ще можнаб з фільософічним спокоєм видержати), але й для цього краю (що нас безпосередньо цікавить).

„Членство в Лізі Націй, як би воно не було замасковане, являється свого роду союзництвом. Совіти без сумніву калькулюють на те, щоб членів Ліги Націй втягнути з одного боку в порозуміння з Німеччиною, а з другого боку з Японією. Ми сподіваємося, що це не вдасться, але не може бути сумніву, що Совіти цього хотять. Ті, які хочуть обороняти Совіти перед Німеччиною, повинні собі нагадати що диктатура в модерній Европі почалась від Леніна, і що лише деструктивна робота комуністичних конспіраторів в Італії і в Німеччині дала почин до диктатури в першій, а також була притокою до диктатури в другій. Щодо Японії, то ми в цій справі вже сказали своє слово. Совіти мають на Сході дуже сумнівні претенсії та дуже чорні наміри, так, що Японія, отверто кажучи, являється на тих територіях фактором ладу проти анархії. Що більше, приятельство між Японією і Британією було довгий час угольним каменем миру на Тихому океані. Тож легко предвидіти й це, як большевицька дипльоматія буде старатися ці добрі відносини розбити".

З повищих виводів виходить ясно, які цілі мають большевики, коли стараються ввійти в Лігу Націй. Недвозначно виглядає з них і ціль тих, що всею силою пари прутъ большевиків в Лігу Націй. При всій цій справі не треба перецінювати Ліги Націй і її вартости. Що вона варта, зглядно, що може зробити, на це вона сама дала безчисленну скількість доказів. Для большевиків вона стане централею поширення марксистсько-ленінських доктрин і місцем, де найкраще можна буде розсварити держави між собою, щоб зневтралізувати їх ворожість до цілости московської імперії.

З ЮВИЛЕЙНОЇ КАМПАНІЇ У. Н. СОЮЗА.

ВИЛКС-БЕРІ, ПА.

Дня 12. серпня відбулося свято 40-літнього ювилею У. Н. Союза на SANS SOUCI парку. До сьогодня гроші за тікети і за оголошення в програмі ще не сколектовані. Екзекутива просить за всяку ціну щоби всі ті комітетові, які мають гроші чи тікети на руках, прийшли на збори, які відбудуться на Бреслав в українській галі, в неділю, 23. вересня, в год. 6-тій ввечір. На цих зборах виплатиться всіх і комітет розвяжеться. Це є дуже важна справа. Проситься всіх тих, що належать до комітету, прийти на 23. на Бреслав. — З пошаною до всіх: **В. Крайківський,** голова; **І. Добуш,** секр.; **И. Малищак,** касієр.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

СКРЕНТОН, ПА. Бр. св. Михаїла, від. 159, повідомляє всіх своїх членів, що мітінг відбудеться в неділю, 23. вересня, зараз по Сл. Божій, в гали церковній, 430 — 7-ма вул. Проситься всіх членів прийти на цей мітінг, бо маємо дуже важні справи до полагодження. Просимо всіх членів прийти і привести нових членів та вписати свої діти до У. Н. Союза, бо ювилейний рік кінчиться, а ми ще не придбали нічого нових членів. — М. Камінський, секр.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

Вячеслав Шішков.

ДИВНА СПРАВА

Ярмолай Федотич, мій дядько, сказав мені:

— Може хочеш, Івасю, зі мною в Пітер?

— У Ленінград — поправляю я його. — Можу.

Три дні ми подорожували з його посілости до бувшої червоної столиці. Продали ми два ладунки дров, а як полагодили орудки, поступили до якоїсь коршми, випити чаю. Попри чай треба було випити пляшку горівки — ми були змучені. Дядько ще сказав дати.

— Дуже слаба — тратять ступнів. Коли ще одну випорожнимо, буде шітьдесять. Потім до села якось перетерпимо.

Мій дядько, треба признати, розумний чоловік. І так вертались ми домів. Після стільки ступнів ми весело дивилися на світ і доми. Доми високі, помальовані, як лицює, до самої гори. Люди по домах ходять, а надолі торгують. Я всіх їх по порядку поїв би — якісь дуже приємні люди. Щоправда, крізь мури не видно, та в голові можна собі їх гарно уявити. Трамваї проїжджають і видзвонюють наче музика: дзень-дзень-дзень, дзень-дзень-дзень. Як лише побачать нас обох із возом, зараз коло нас зявляються з якимсь веселим дзвоненням, а кондукторка махає на нас якимсь червоним прапорчиком. Міліціонер, також дуже ввічливий, каже нам:

— Що, чорти одні, наїжджаєте на людей!

Каже й сам сміється, як до своїх земляків.

Так доїхали ми до бувшої Невської вулиці, аж тут перед Гостинним Двором гурма людей.

— Злодія зловили, — каже дядько.

— Ні, — кажу я. — Колиб зловили, то він верещав би, били би його.

— Абож ти не чуєш, як верещить? Ще й як!

Злізли ми з возів, задерли голови, дивимося вгору, а якась труба визирає зпід покривки, з неї чути людський крик, що наче розмову. Дядько долоню до вуха тай каже:

— Та то наш Гаврило киче покупців. Так це ти, то ти, Гаврило, мій кум. Він у Ленінграді працює у фабриці.

— Так, дійсно Гаврилів голос, грубий, — кажу я.

Ми оба отворили обоє очей тай дивимося, одначе ніде Гаврила не бачимо, лише чути голос: „Позвольте до нашого тресту. Робимо дуже добрі шкіряні куртики, які бажаєте, штани, шапки, всяке білля, підштанці. Знаним покупцям даємо опуст. Просимо!" І дає адресу. Каже це, що оголошення є також у газетах. — Диви ти на нього, на гадюку!

— Гавриле! Ей Гавриле! Де ти? — крикнув дядько.

— Гавриле Дмитровичу! — кричу я. — Виходи! Покажи бодай голову!

— Нічого, лише труба. А сміються довкола нас.

— Це — кажу — засліпило нас так від тої горівки. Не бачу нічого навіть на палець перед собою.

— Ні, воно не так — обзивається дядько — лише він є за тією покривкою.

— Нічогісінько! — сказав я, протерши очі. — Він не може бути під покривкою, там нема діри. Це грамофон.

Тут якийсь учений чоловік в окулярах зявився зпоза мене тай протестує:

— Грамофон ошука — каже — а це ні. Це дає справжній голос повітрям без дроту. Це найбільший винахід у світі.

Дядько всміхнувся недовірчиво, наче хотів сказати: знаю я це! Тут Гаврило затих, а заграла музика.

— Дядьку! — скрикнув тепер я. — Таж то чудо невидане. Начеб яких сорок люда грало в одну трубу!... Дядьку!...

Дивлюся, а Ярмолая Федотича ні видати ні слихати. Пропав! Я почав балачку з ученим чоловіком і все добре міркую, що він каже. А труба кричить: „Не розходіться, горожани, за чверть години знову пічнеться забава!" Та народ волить, щоб іти, а вчений чоловік віддалився від мене. Я помацався за кишеню — добре. Втішився, пішов до нашого воза та закурив. Нараз дядько скоком вилетів із Гостинного Двора тай побіг що сили. В руці в нього батіг, а очі вибалушив зі здивування та страху. За дядьком якийсь чоловік із мітлою, а за чоловіком міліціонер.

— Злодій! Злодій! Злодій! Дядько впав на віз і лише промовив: „Поганяй, Івасю, поганяй!" Гонимо стрілою, Бог зна, скільки світа ми проїхали. Та все щасливо минулося. На семій версті дядько прийшов до себе, відітхнув і каже:

— Не смій ти, йолупе, навіть подумати, що я злодій! Лише я собі гарно крикнув під цю покривку тай став покликати на Гаврила:

— Ти, чорте, винен мені пятку! мені...

— То, дядьку Ярмиле, не Гаврило, лише найбільший винахід у світі.

А хай проклятий буде! Я добре стряс собі черево, як утікав від того найбільшого винаходу.

Чи то правда?

— Ви подали поліцаєви не своє, а фальшиве назвище!

— Та — так, одначе я був так перелякався, що сам себе не пізнав.

Мусій Степанчук.

РІДНА ХАТИНА

(На вид присланої знимки рідної хати по 23 роках).

„Колисочко срібна, хатиночко рідна!
Чого ти сумуєш як сирота бідна?
Чом похилилась ти, рідная ненько,
За чим плачуть твої віконця маленькі?
За чим так бануєш, хатиночко-друже?
Чи сонця не бачиш, за весною тужиш?
Чи хмара і мряка тебе оповила,
Чи старість, що мохом твої плечі вкрила?
Чом ти не всміхнешся, як давно бувало?
Чи пишні садочки цвисти перестали?
Чи крута доріжка, що весь царинами,
До тебе, хатино, заросла тернами?"

* * *

„Ой, тужу я, плачу та за діточками,
Що тут народились й розбрились світами...
За вами баную, ви діточки рідні,
Що ви по чужинах скитаєтесь бідні;
Що я вас плекала, в затишку ховала,
А доля лукава у світ вас пігнала.
Що дня виглядають вас мої віконця,
Чи ви не ідете від заходу оонця;
Що дня до полудня на небо дивлюся,
А хмари пустії й темнії несуться...
Над нуждою плачу дітей усіх моїх,
Що гинуть, страждають в кайданах, в побоях".

* * *

„Криівочко тиха, сіра, сумовита,
Хатинко батьківська, стріхою покрита!
Не хились, моє ти гніздечко кохане!
Ще ясний день, гожий для тебе настане...
Ще мохом покрита стара твоя стріха
Діждеться віднови, розради і втіхи.
Ось, ось зірвесь буря, прийде час жаданий:
Розвіються хмари і темні тумани,
Розцвітуть весною садочки квітисті,
Устеляться зіллям дороги тернисті...
Пригорнеш, хатино, діток й внуків своїх,
Всміхнуться до сонця віконечка твої".

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

З активности 12-го відділу О.Д.В.У.

Свою Україну любіть!
Любіть її во время люте...
Т. Шевченко.

Переживаємо „время люте". Український нарід має проти себе не тільки московських та ляцьких сатрапів, але й своїх власних маловірів — людей хитких, зведених на манівці демагогією, які нераз несвідомо помагають ворожим затіям катувати Україну — стримувати гін до самостійного життя.

В цей важкий час треба дійсно глибокого патріотизму, щоби видержати на національнім фронті.

Повище пишу тому, щоби звернути увагу націоналістам, що отсе йде наступ на знищення українського націоналізму. З тої причини мусимо ми, націоналісти, працювати з подвоєною енергією і завзятістю.

Після трівожних вістей про те, що гітлерівський уряд почав видавати лише наших рядовиків — ми зрозуміли, що теперішня важка хвиля вимагає негайної помочі.

За ініціятивою 12-го відділу „ОДВУ", з участю 51-го відділу з Честер, Па., влаштовано в нас 4-го липня фестин, з якого чистий дохід у сумі $120 переслано разом від обох відділів, а це $60 від 12-го відділу в Філаделфії, й $60 з Честер, Па., на визвольну акцію.

Про самий фестин тепер запізно обширніше писати. Зазначу тільки, що він вдався. Також 12-тий відділ складає подяку хорови ім. О. Кошиця, що своєю концертовою програмою звеличав це свято.

Вміжчасі завданням нашим є збіркова акція „Бойового фонду", яка в перших місяцях дала $25, які вислано від нашого відділу до Ц. У. для призначеної вище ціли.

Супроти цього прихилиться стверди, що не кожний з нас сповнив свій обовязок як слід, тому наступна листопадова кампанія мусить подвоїтися.

Митро Пасічник, писар.

СОН ЛІТНЬОЇ НОЧІ.

Скільки тих зір, гай, гай,
В молочному шляху,
Числити їх — нехай
Шумить діброва, гай:
Шу, шу, шу, шу...

Ген в лузі блеском весь
Гадюкою річка,
Плюскоче, в беріг бесь,
Сова в корчах сміесь,
Ввесь світ, як чічка.

Дм. Захарчук.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

ВОДЕРВЛІТ, Н. И.

На боротьбу з темнотою на Лемківщині.

На заклик наших братів, комітетів і часописів перевели ми збірку на книжки й часописи до читалень Вороблика, Шляхоцького, пов. Сянік, і Вороблика Королівського, пов. Коросно.

Зібрано маленьку суму з браку безробіття, але щиру. Ми розуміємо, що тільки просвітньою дорогою і знанням можемо взборюти кращу долю і незалежну самостійну Україну.

Кличемо всіх односельчан з обох Воробликів, щоби взялися щиро о праці й попертили добре діло. Бо що буде в серцях наших братів, сестер, батьків чи матерей, котрі будуть читати книжки, часописи, а не знайдуть нашого імени в списі комітетів, ані в списі жертводавців, котрий буде в читальнях світитись брилянтом і буде передаватися з покоління на покоління?

Жертвували слідуючі: по $1: Л. Завойський, М. Завойський, Д. Войцік; Ст. Ковальчик 55 ц.; по 50 ц.: Й. Бабер, П. Ковальчик, В. Галайко, Н. Дрецький, А. Кравець; по 25 ц.: С. Чайковський, В. Футулуйчук, В. Вовчук, А. Спяк, М. Спяк, І. Урбан, С. Михасів, Й. Берник, С. Своть, Я. Опалка, П. Риганич. Дрібними 45 ц.

Збірку переслано до головного комітету в Сингек, Н. Дж., на руки головного касієра Юрка Вітика. Загальна сума виносить $9.25.

Лев Завойський.

Витревалий.

Син (у ліжку): Тату, подайте мені склянку води.

Батько: Спи, спи, в ночі не вільно пити.

Син (по хвилині): Алеж тату, подайте мені таки води.

Батько: Я вже сказав тобі. Доктор заборонив, в ночі не смієш пити води й кінець! А ні то візьму тростинку й побачиш!

Син: Тату, як прийдете сюди з тою тростинкою, то візьміть зі собою і склянку води.

— Слухай, що ти робив би, колиб так був міліонером?

— Мене більше цікавило би, що робив би такий міліонер, колиб не мав у кишені ні цента — як я тепер!

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ І ФОТОГРАФІЙ ЧЛЕНІВ І ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА ДО КАЛЕНДАРЯ НА РІК 1935.

Календар У. Н. Союза, який розходиться у багатьох тисячах примірників, є найліпшим середником до оголошування поміж американськими Українцями. Хто має який бизнес, а залежить йому на тім, аби про нього знало як найбільше людей, повинен дати своє оголошення до календаря У. Н. Союза. Ціни є вельми приступні. Ціла сторона, 34 кв. цалів, коштує $22.00; половина $12.00; черть $7.50. Перша й остання сторона в части оголошень по $28.00. Хто хотів би в своїм оголошенню помістити також і фотографію, чи то свою чи свого бизнесу, мусить прислати з неї готову до друку кліщу; коли ні, то поносить кошт виготовлення такої кліші з фотографії то значить, що його оголошення буде стільки дорожче коштувати, скільки виносить кошт виготовлення з фотографії друкарської кліші.

Текст оголошень мусить знаходитися в редакції по день 30 вересня б. р. Гроші за оголошення належить посилати рівночасно. Оголошення на кредит безусловно не будуть друкуватися.

Фотографії Братств і Товариств. Відділи У. Н. Союза, а також кружки співацькі і театральні, школи, банди, які є при відділах У. Н. Сюза (коли який кружок, співацьке товариство і т. п. не є при відділі У. Н. Союза, таких не будеться поміщувати у календарі), хотілиби, аби їх фотографії були поміщені в календари на 1935 рік, зволять їх прислати на адресу „Свободи" найдальше по день 30 вересня б. р. Рівночасно проситься прислати з фотографією чек або моні-одер, виписаний на імя „Свободи" на суму $8.00. Ці гроші ужиється на покриття коштів виготовлення з фотографії друкарської кліші. Місце в календари безплатно.

Всі фотографії мусять бути добре опаковані.

Всі письма належить адресувати:

"SVOBODA,"
81-83 GRAND ST., або P. O. BOX 346,
JERSEY CITY, N. J.

Він: Славно! Вітер змінив напрямок!

Вона: Чиж то причина, щоби кричати: „Славно"?

Він: Певно, тепер іще матимеш зміну повітря, яку тобі приписав лікар.

ЛЮДИ ЗДОБУВАЮТЬ ПІВНІЧ.

Менше-більше дві тисячі літ тому, за Ганібаля, Альпи це була географічна границя римської кольонізації.

Далі простягалися краї, про які Римляни знали, що вони холодні, все вкриті мрякою та що там не ростуть ніякі „лінні" ростини.

Яких двісті літ після Ганібаля Римляни завоювали західну Германію, південну Англію та всю Францію. В тих країнах потворили культурні осередки. Отже границя непрохідних пралісів пересунулася на північ.

Прикметою всієї історії людства, коли собі її пригадуємо, є, що культура постійно посувається на північ. Найстарші цивілізації повстали майже при самому рівнику — на Цейльоні, Яві, в державі Кмерів у Кохінхіні.

Найбільше старинна з культур Мезопотамії — сумерійська — розвинулася в місцевості з пересічною річною температурою + 24 ступні Цельзія. Культура, що прийшла після неї (аквадійська), повстала на тому самому місці, одначе пересунулася на північ. Була вона на географічній ширині, де пересічна річна температура виносила вже 23 ступні тепла. Цей процес тревав і далі.

В цових часах осередки культури пересунулися більше на північ: Париж і Лондон мають пересічну температуру річну + 10 ступнів. У 18. столітті похід на північ треває непереможно: Стокгольм і Осльо + 9 ст., Петербург і Москва ледви 4 ступні.

Славний полярний подорожник Стевенсон сказав свого часу, що цивілізація й далі буде наступати на північ і що нова величава культура повстане в полярних пустелях Канади та Сибіру.

Не так то давно люди стали розуміти велике значіння північних земель.

В 1763. році після французько-англійської війни Англійці зажадали від побіджених Французів острова Гваделюпи, відомого з цукрових плянтацій. Французькі дипльомати сказали, що не можуть відступити Гваделюпи, а за ні готові дати вже Канаду. Англійці надумувалися довший час, зволікали з відповідю, їм здавалося, що на Канаді зробить поганий бизнес.

Тепер знаємо, що, не рахувавши вартости під господарським оглядом. Зате Канада певно буде ще великою державою в світі.

В 1867. році Росія продала Америці Аляску за сім міліонів долярів. Сума ця виглядала членам конґресу Злучених Держав така висока, що неодин з послів виголосив на цю тему кількагодинну промову про „шкоду для державного скарбу".

Тепер знаємо, що не рахуючи вартости копалень золота та міди, величезних лісів і інших природних багатств, Аляска в 1918. році зі самої ловлі лососів дала Злученим Державам 22 міліони долярів.

Полярні краї, як досі побіжно ствердила наука, мають величенські запаси природних багатств. Бож у цих краях ще навіть добре не зорганізували ловецтва.

Найбільше доходу приносить в Арктиці риболовля. Арктичні степи, що через кілька літних місяців вкриваються карловатою ростиною, дають нагоду плекати на велику скалю годівлю ренів. У канадійській тундрі свободно можуть жити 10 міліонів ренів.

Мине ще кільканацять літ і люди, що тиснуться на географічних ширинах нашої доби та нашої культури, мусітимуть посунутися на північ.

СВІТОВА ВІЙНА ДВАЦЯТЬ РОКІВ ТОМУ. — 30. СЕРПНЯ. — РОСІЙСЬКА АРМІЯ ПІДХОДИТЬ ДО ЛЬВОВА. (48)

© 1934 by United Feature Syndicate, Inc. 8/30

Людендорф одержав призначення на начальника штабу армії в Східній Прусії. Російські війська далі вели наступ у Галичині й вже були недалеко від Львова. В редакції ґазети „Діло" відбулася нарада Народнього Комітету. На ній було вирішено, що вразі евакуації Львова українські установи перейдуть туди, де будуть міститися краєві галицькі установи. Та пізніше виявилося, що цього не можна було зробити через поширення Поляками легенди про „руську зраду".

На тому засіданню був приявний митрополит А. Шептицький. Митрополит заявив, що він лишиться у Львові навіть тоді, коли до нього прийдуть Москалі. Митрополит знав, що він наражається на переслідування й пімсту Росіян за „українофільство", але він лишається зі своєю паствою, щоби бути їй у пригоді. В Лондоні фельдмаршал лорд Робертс заявив перед полком лондонських бизнесменів, що Англія тепер має напружити всі свої сили. Війна потребувате від Англії мобілізації сот тисяч, а то й міліонів людей для дієвої армії.

Російські війська успішно наступали на Східню Прусію. Головний напрям був розрахований трох армій на Берлін. В центрі цих армій ішла армія ґенерала Самсонова, в якій були зібрані найкращі полки царської ґвардії, що на 85% складалися з Українців. Росіяни, кажуть, були так переконані в тому, що вони скоро займуть Берлін, що вже були зібрані фонди на нагороду тих перших вояків, які вступлять у столицю Німеччини. Успішний наступ цієї армії змусив змінити командування противної німецької армії.

Вся Франція чекала, що Німці розпічнуть свою дальшу офензиву після того, як закінчать свої приготування та нове перегрупування війська. Очі цілої Франції були тепер звернені в сторону головного команданта арміями, ґенерала Йосифа Жофра, який був ветераном війни з 1870 р. Жофр працював, не покладаючи рук, щоби якнайліпше приготовитися до рішаючого німецького удару. Його можна було бачити в ріжних сторонах фронту, де він особисто переводив інспекцію та перегляд французьких військ.

Це був би добрий винахід.

Щоби спинка від ковнірця грала, коли чоловік шукає її.